

İRAN ÜLKE RAPORU

KÜTAHYA TİCARET VE SANAYİ ODASI

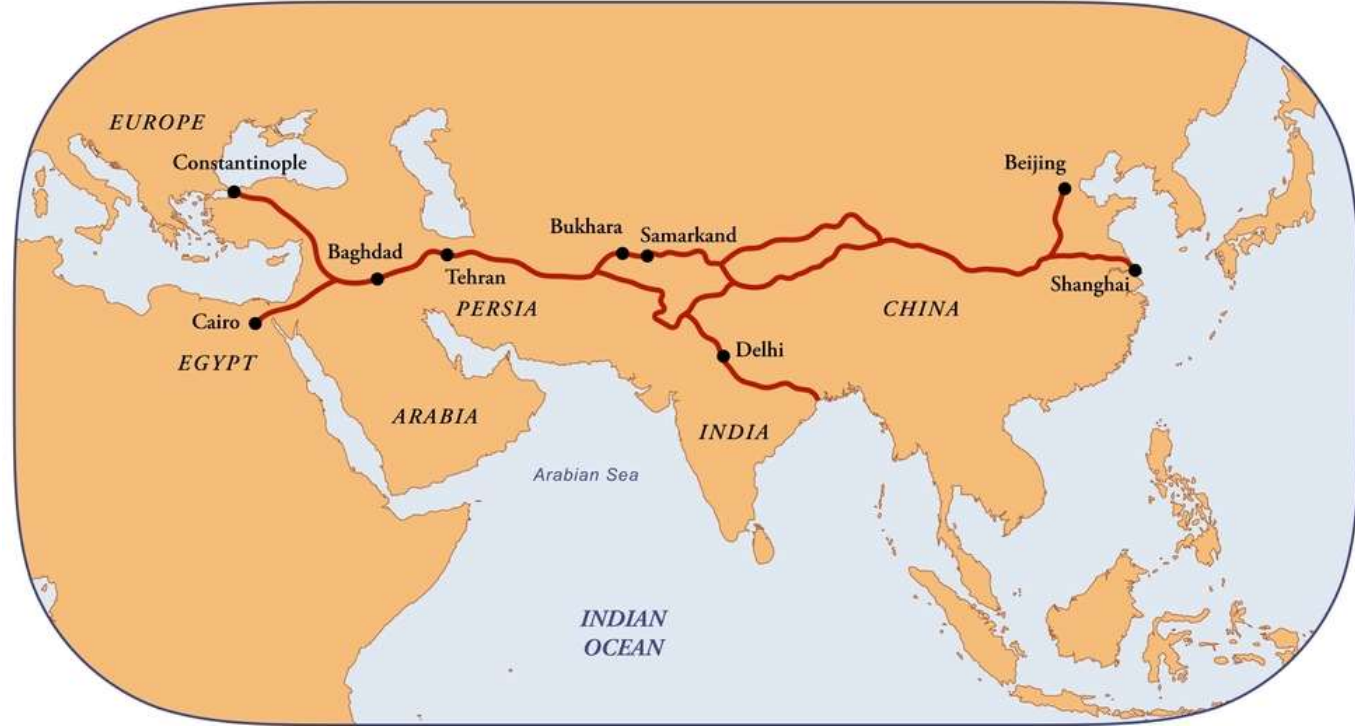
Mart 2025

KISACA İRAN

İran, tarihi İpek Yolu sayesinde eski çağlardan bu yana Avrupa ve Asya'nın kesişme noktasında stratejik bir konumda yer almıştır.

Umman Körfezi, Basra Körfezi ve Hazar Denizi'ne kıyısı bulunan ülkenin başkenti Tahran, deniz seviyesinden 1.200 metre yükseklikte yer almaktadır. İran, karadan ve denizden toplam 15 ülke ile sınır komşusudur.

The Silk Road

Engabeli ve dağlık arazilerin yanı sıra, çöllerle kaplı düzlüklere de sahip olan İran topraklarının %55'i çayır (otlak), %23'ü çöl, %14'ü ekilebilir alan ve %8'i ormandır.

KISACA İRAN

İran, üç farklı iklim kuşağında yer almaktadır. Ülkenin genelinde kurak ve yarı kurak iklim hakimdir, ancak Hazar Denizi kıyılarında subtropikal iklim görülür. Tahran'da yazlar sıcak ve kurak olup, sıcaklık 30-40°C arasında değişir. Kış mevsiminde ise sıcaklık 0-15°C arasında değişir ve yüksek bölgelerde kar yağışı görülebilir. Ülkedeki iklim çeşitliliği, tüketici alışkanlıklarını farklı şekillerde etkilemektedir.

Kentlerde taşıt emisyonları, rafineriler ve sanayi atıkları nedeniyle hava kirliliği yaşanmaktadır. Ormanlık alanların tahribi, hayvanların aşırı otlatılması, çölleşme, Basra Körfezi'nde petrol kirliliği, sulak arazilerin kurumması, toprağın tuzlanması, içme suyu kaynaklarının yetersizliği, kanalizasyon atıklarının neden olduğu su kirliliği ve sanayi atıklarının yol açtığı kirlilik, ülkenin başlıca çevresel sorunlarıdır.

KISACA İRAN

İran'ın başlıca doğal kaynakları petrol ve doğalgazdır. Petrol rezervi 208 milyar varildir ve bu rezerv ile Venezuela ve Suudi Arabistan'dan sonra dünyanın üçüncü büyük rezervine sahip OPEC üyesidir. 2021 yılı üretimi yaklaşık 2,4 milyon varil/gün seviyesindedir. Doğalgaz rezervi ise 34 trilyon metreküptür ve bu miktarla Rusya'dan sonra dünyada ikinci zengin rezerve sahip ülkedir.

İran ayrıca çinko, bakır, demir, uranyum, kurşun, krom, manganez, kömür, sülfür ve altın gibi madenler bakımından da zengindir. Dünyanın en büyük çinko rezervine, ikinci büyük bakır rezervine ve dokuzuncu büyük demir rezervlerine sahiptir.

Ancak, madencilik sektörünün yeterince geliştiği söylenemez. Maden yataklarının geliştirilmesi, hükümetin öncelikleri arasında yer almakta ve bu sektörde yatırımlar teşvik edilmektedir.

GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

İran, 2024 yılı için öngörülen GSYİH'sı ile 196 ülke arasında 35. büyük ekonomi konumundadır ve kişi başına düşen milli gelir sıralamasında dünyada 117. sıradadır (IMF).

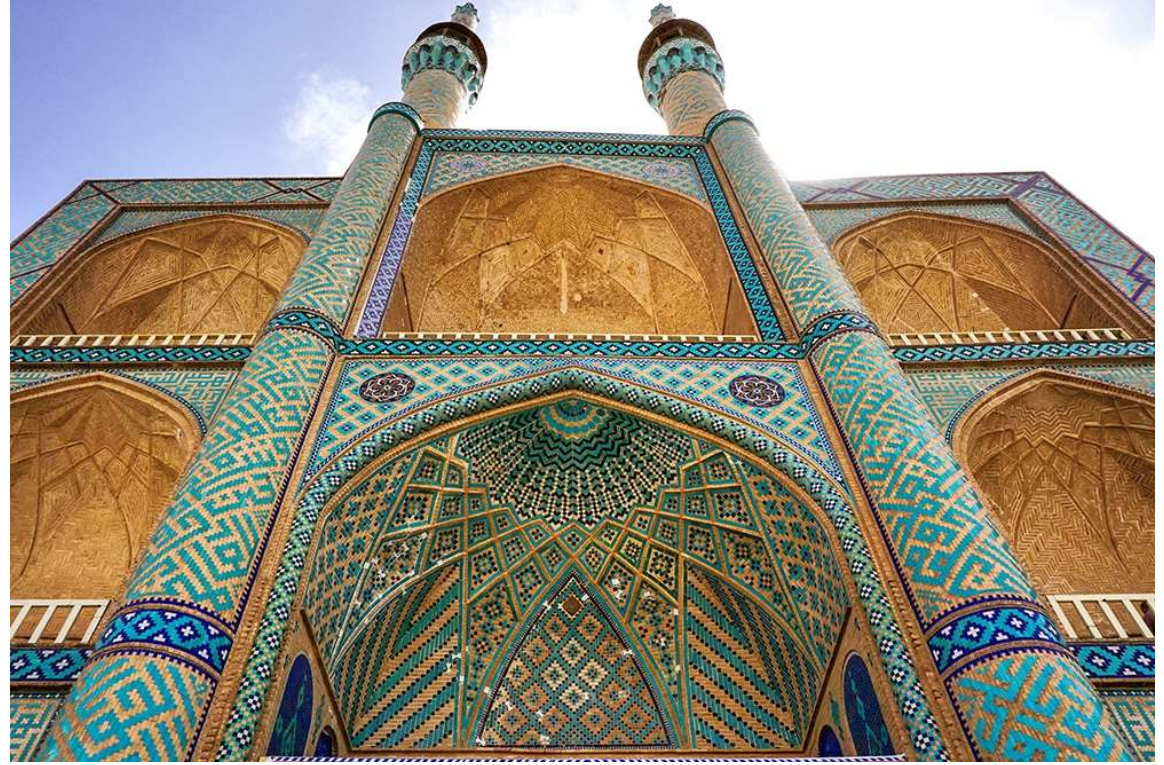
İran ekonomisi, gelirin büyük ölçüde petrol ve doğalgaz ihracatına dayandığı, yoğun düzenlemelerin bulunduğu, içe dönük ve kapalı bir yapıya sahiptir. Ülkede rekabet sınırlıdır, vergi sistemi etkili çalışmamaktadır ve sübvansiyonlar yaygın olarak mevcuttur. Kamu sektörünün hakim olduğu bu ekonomi, düşük faktör verimliliği ile tanımlanmaktadır.

	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*
GSYİH (Cari Fiyatlarla, milyar \$)	347,45	403,53	464,18	486,25	509,43	532,17	554,01	576,24
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlarla -%)	3,8	4,7	3,3	3,1	2,7	2,3	2	2
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlarla- \$)	4.055	4.663	5.310	5.508	5.713	5.909	6.091	6.272
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	45,8	41,5	37,5	32,5	27,5	25	25	25
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	4,1	4,4	3,6	3,4	3,2	3,2	3,2	3,2
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	9	9	8,9	8,8	8,6	8,5	8,5	8,4
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	35,8	28,3	25,5	25,7	24,9	24,8	25,8	26,9

GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

Öte yandan, ekonominin petrole dayalı yapısını değiştirmek ve sanayi üretimini çeşitlendirmek kalkınma hedefleri arasındadır. Bu doğrultuda, son yıllarda özelleştirmeler aracılığıyla özel sektör de gelişmeye başlamıştır.

Kamu ağırlıklı ekonomide devletin sosyal politikaları da önemli bir rol oynamaktadır. Temel mallar ve enerji tüketimi gibi alanlarda halkın geniş kesimlerine çeşitli dönemlerde büyük ölçekli sübvansiyonlar sağlanmaktadır. Bu sübvansiyonlar, doğrudan mal ve hizmet yardımları şeklinde veya nakit olarak verilebilmektedir.

Kamu ağırlıklı ekonomide devletin sosyal politikaları da etkindir. Temel mallar veya enerji tüketimi başta olmak üzere halkın geniş kesimine farklı dönemlerde büyük ölçekli sübvansiyonlar sağlanmaktadır. Bu sübvansiyonlar doğrudan mal ve hizmet yardımları veya nakit şeklinde olabilmektedir.

GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

1980'li yıllardan bu yana İran, uluslararası yaptırımların ekonomik etkileriyle karşı karşıya kalmıştır. Bu yaptırımlar, ülke ekonomisinin sahip olduğu potansiyeli tam anlamıyla gerçekleştirmesini engellemiştir. Özellikle İran riyalinin değer kaybetmesi ve resmi döviz kuru ile piyasa kuru arasındaki farkın büyümesi, ekonomik istikrarsızlığı artırmıştır.

Döviz kurlarındaki artış, ithalata dayalı üretim yapan imalat sektöründe maliyetlerin yükselmesine neden olmuş ve bu durum enflasyonu tetiklemiştir. Petrol ve doğalgaz gelirlerine yüksek bağımlılık, ticaretin daralmasıyla birleşince, ekonomik kırılganlık daha da derinleşmiştir.

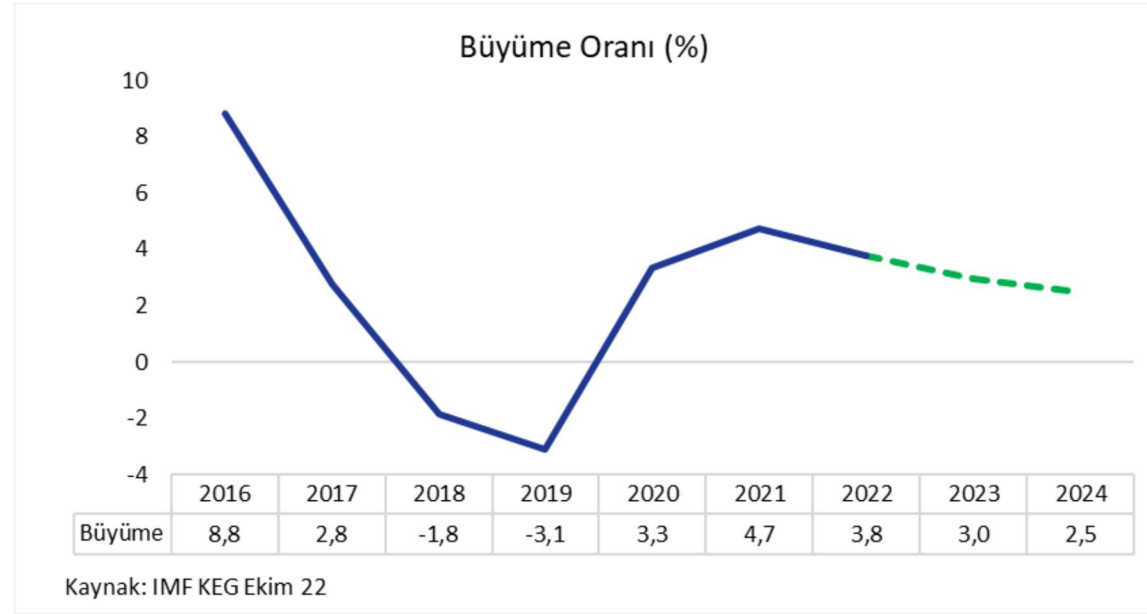
Bunun yanı sıra, bankacılık sektörünün uluslararası finans sistemine entegre olamaması, yabancı sermaye yatırımlarının ve dış ticaret hacminin sınırlı kalmasına yol açmıştır.

GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

Ekonomide öncelikli hedefler arasında yüksek enflasyonun kontrol altına alınması ve işsizliğin azaltılması bulunmaktadır.

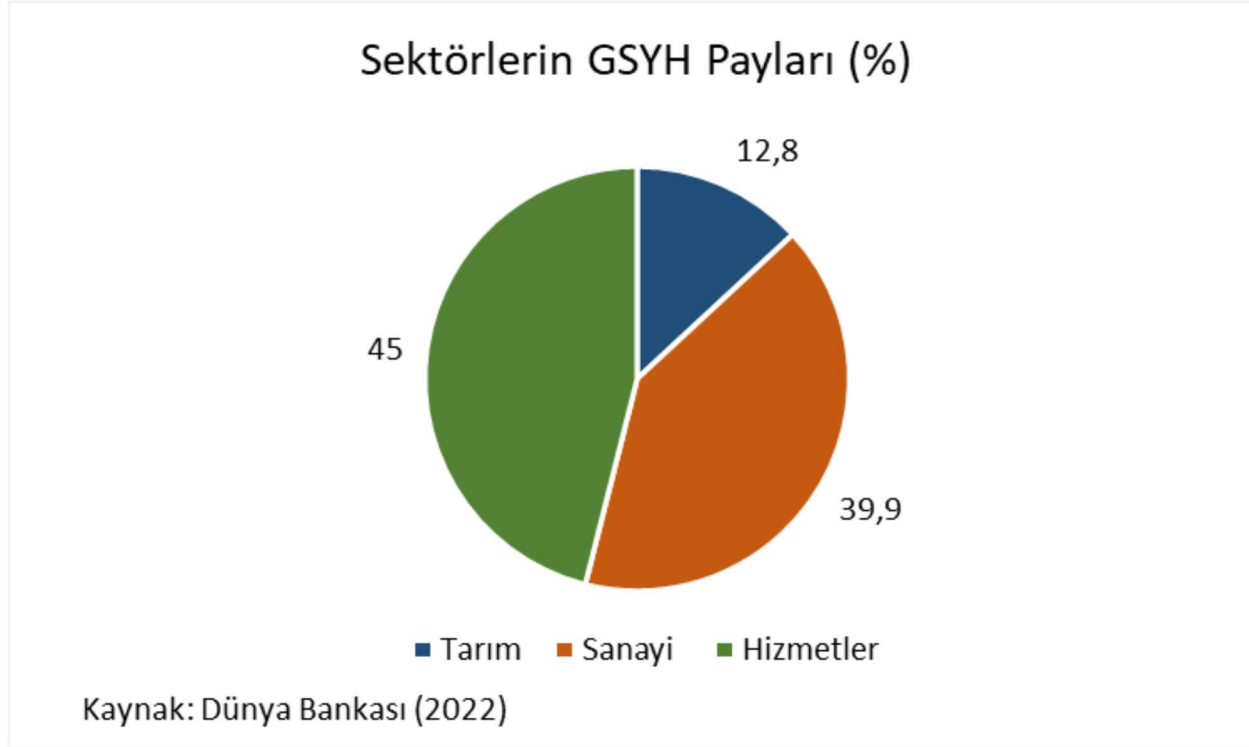
Aynı zamanda, mali disiplinin sağlanması, döviz kurunda istikrarın korunması ve resmi ile piyasa döviz kuru arasındaki farkın daraltılması önemli hedefler arasında yer almaktadır. Yabancı sermaye yatırımlarını teşvik etmek amacıyla yatırım ortamının iyileştirilmesi ve finansal kaynaklara erişimin kolaylaştırılması da büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca, ekonomide özel sektörün payının artırılması ve özel sektör yatırımlarının geliştirilmesi yoluyla hem ekonomik büyümenin hem de makroekonomik istikrarın sağlanması hedeflenmektedir. Bu önlemlerin hayata geçirilmesiyle birlikte sosyal koşulların iyileştirilmesi de amaçlanmaktadır.

GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

GSYH'nin Katma Değer Bazında Sektörel Dağılımı

2022 yılı GSYİH'sı içinde tarım sektörünün payı %12,8, sanayinin (inşaat dahil) %39,9 ve hizmetler sektörünün %45'dir. İmalat sektörünün katkısı %20 oranında olmuştur.

GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

SWOT ANALİZİ

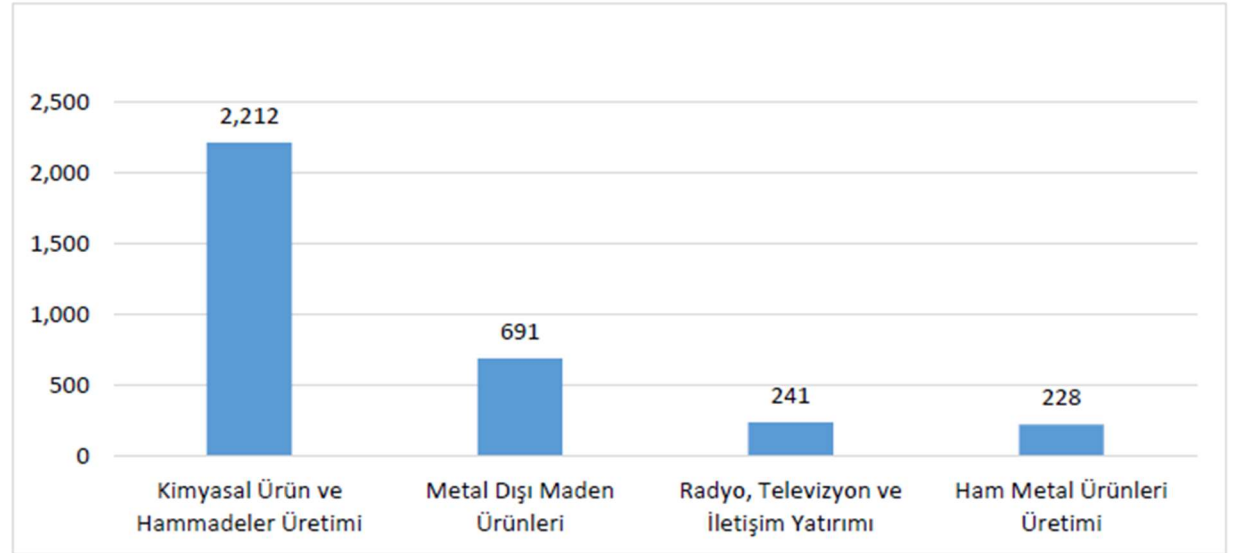
Güçlü Yönleri	Zayıf Yönleri
Zengin petrol ve doğal gaz rezervlerine sahiptir	Ekonominin enerji sektörüne bağımlı olması dış şoklara karşı hassas kalmasına neden olmaktadır
Genç nüfus işgücü potansiyelini artırmaktadır	Belirsizlik, yabancı yatırımcıyı ülkeden uzak tutmaktadır
Orta Doğu'da stratejik konuma sahip olması bölgesel güç olarak etkisinin olması anlamına gelmektedir	Bölgesel ve içsel siyasi çalkantılar ülkede istikrarsızlık oluşturmaktadır
Fırsatlar	Tehditler
Yenilenebilir enerji sektörüne yönelik yatırımlar, enerji çeşitlendirmesini artırabilir ve sürdürülebilir bir ekonomi oluşturabilir	Yatırımlar nedeniyle ekonomik büyüme olumsuz etkilenmektedir
Ülke, zengin tarih, kültür ve doğal güzelliklere sahiptir ve bu durum turizm sektöründe büyüme potansiyeli oluşturmaktadır	Ekonomi büyük ölçüde petrol gelirlerine dayandığı için petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar ekonomiyi etkileyebilir
Bölgesel işbirlikleri ve ticaret anlaşmaları ile ekonomik entegrasyon artırılabilir	Bölgedeki çatışmalar ve güvenlik sorunları İran'ın ekonomik istikrarını tehdit edebilir
	Teknolojik alanda geri kalmak, rekabet gücünü azaltabilir ve inovasyon eksikliği ekonomiyi olumsuz etkileyebilir

YATIRIMLAR

Potansiyel Yatırım Alanları

İran ekonomisinde ve ihracatında öne çıkan sektörler petrol ve doğalgaz tabanlı petrokimya sektörü, demir-çelik sektörü, ve enerjiye bağımlı doğal taş, çimento vs. ile tarım ve gıda sektörüdür. Bu sektörlerin İran ihracatında payı kabaca doğalgaz ve petrokimya sektörü için %50, demir-çelik ve metaller için %25, tarım için %10 dur.

İran'da Sektörlere Göre Yabancı Yatırım Miktarı (milyon dolar)

Yabancı yatırımcıların da en çok yatırım yaptığı sektörler petrokimya ve alt sektörleri ile madencilik ve demir-çelik sektörleridir. İran, petrokimya ve demir-çelik vs. ürünlerinde kendi ucuz/sübvansiyonlu doğalgazı ile üretim yaptığı için dünya fiyatlarının çok altında üretim fiyatına sahip olup ihracat için ve iç satış için farklı fiyat uygulayabilmektedir. Petrokimya veya demir-çelik ana üreticilerinin çok büyük çoğunluğu devlet şirketi olup kendilerinden doğrudan alım için yüksek tonaj ve uzun süreli alım garantisi gerekebilmektedir.

YATIRIMLAR

Potansiyel Yatırım Alanları

Yukarıda bahsedilen sektörler ülkemiz iş fırsatları açısından değerlendirildiğinde; dünya taşımacılarının ambargolar sebebiyle İran limanlarına uğramaktan çekinmesi ve sigorta şirketlerinin İran menşeli ürünleri sigortalamaktan imtina etmesi sebebiyle İran için ülkemiz üzerinden ticaret önem kazanmıştır. Bu çerçevede, İranlı üreticilerin ülkemizde şirket kurmak suretiyle dünya pazarlarına açılma veya Türk şirketleri ile iş birliği yaparak ürünlerini üçüncü ülkelere satmak hususunda yoğun teveccühü olduğu görülmüştür. İranlı üreticilerin ambargolar sebebiyle modern makineler almakta güçlük çektiği, bu durumun verimi ve üretim maliyetlerini artırdığı da belirtilmektedir.

Sonuç olarak, İranlı şirketlerin yukarıda belirtilen nedenlerle ülkemize gösterdiği ilgiden yararlanarak ticari işbirliklerini geliştirmeye yönelik adımlar atılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca, yukarıda sayılan sektörlerde İran'da yatırım imkanları bulunmakla birlikte yapılacak yatırımlarda İran tarafından yukarıda sayılan ithalat ve ihracat kısıtlamalarının ve ambargoların dikkate alınması önem arz etmektedir.

YATIRIMLAR

Vergi Uygulamaları

İran'da vergi oranları genel olarak düşük olmasına rağmen kayıt dışı ekonomi çok yaygındır. Vergi gelirlerinin GSMH'ye oranı OECD üyelerinde ortalama %34,3 iken İran'da bu oranın %6 civarında olduğu görülmektedir.

İç Vergi uygulamaları kapsamında; KDV, Kurumlar Vergisi, Gelir Vergisi ve Emlak Vergisi uygulanmaktadır.

Tüm vergi oranlarına İngilizce olarak İran Vergi İdaresi: <http://en.intamedia.ir> adresinden ulaşılabilir. (Bazı İran devlet siteleri İran dışından açılmamaktadır.) Her yıl belirlenen oranın altındaki gelire sahip kişilerden gelir vergisi alınmamaktadır.

KDV: KDV oranı %9'dur. Bazı temel tüketim ürünleri (temel gıda, ilaç, tarım ürünleri, gübre, tohum) ise KDV'den muaftır.

Kurumlar Vergisi: Kurumlar vergisi oranı %25'tir.

Sosyal Güvenlik Primi: Sosyal Güvenlik prim kesinti oranları; çalışandan %7, işverenden %23 olarak uygulanmaktadır.

Gelir Vergisi: Gelir Vergisi, gerçek kişilerin senelik gelirlerine göre, %0 ila 35 arasında değişmektedir (İran Vergi İdaresi: <http://en.intamedia.ir>)

YATIRIMLAR

Vergi ve Gümrük Muafiyetleri

Tarım sektörü ve hayvan yetiştiriciliği, bahçivanlık, balıkçılık, ipekböcekçiliği, mera ve ormanların yenilenmesi faaliyetlerinden elde edilen gelir vergiden muaftır.

Ülke Yönetim ve Planlama Kuruluşu tarafından en az gelişmiş bölge olarak belirlenen yerlerdeki çalışanlara ödenen maaşlar gelir vergisinden muaftır.

Kâr gütmeyen kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerinden elde ettiği gelirler vergiden muaftır.

Kültürel ve sanatsal faaliyetlerden (Kültür ve İslami İrşad Bakanlığı'nca lisans verilen aktiviteler) elde edilen gelir vergiden muaftır.

Turizm faaliyetinde bulunan girişimler, İran'da otel inşaatı yapmak ve turist çekmek amaçları çerçevesinde vergi indirimine tabidirler.

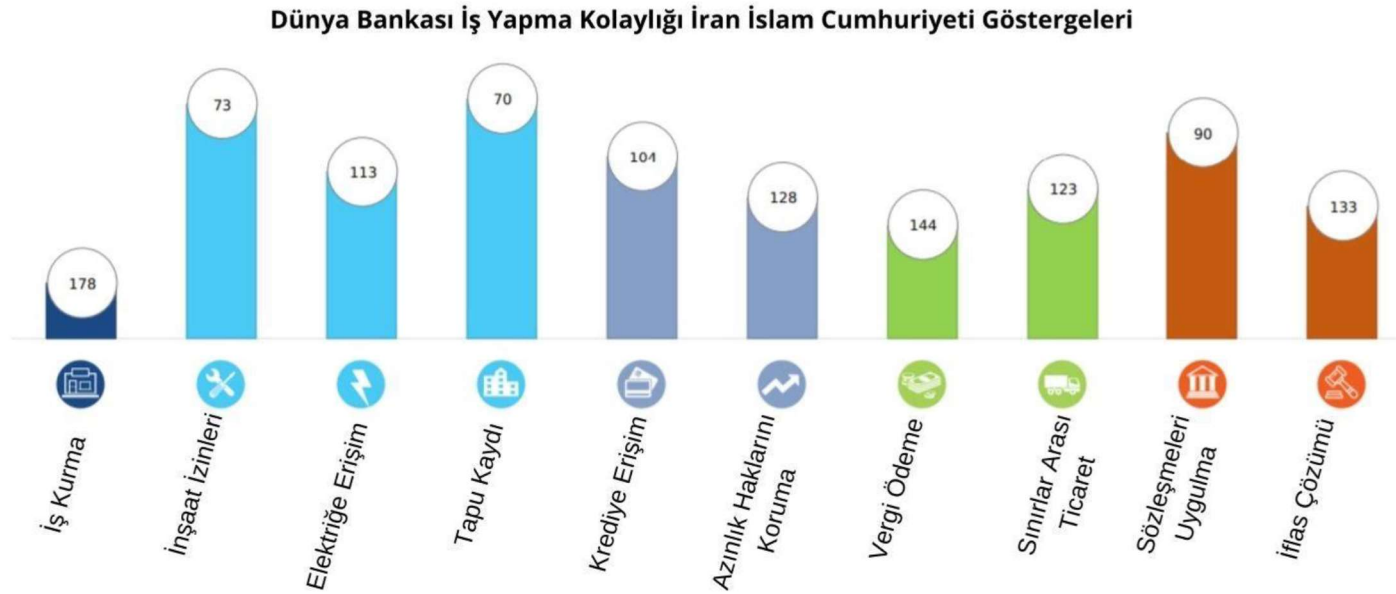
Sanayi ve tarım mamul ürünleri ihracatından elde edilen gelir vergiden muaf tutulmaktadır.

Madencilik alanında faaliyet gösteren girişimcilerin gelirlerinin %80'i, az gelişmiş bölgelerde faaliyet gösterenlerin gelirlerinin tamamı vergiden muaf tutulmaktadır.

Üretim için ithal edilen makine ve ekipmana yönelik gümrük muafiyeti tanınmakta olup, üretim için ithal edilmiş olan hammaddeye ödenen gümrük vergisi iadesi uygulaması mevcuttur.

YATIRIMLAR

İş Yapma Kolaylığı Göstergeleri

İş Kurmak: Bu dizin, bir limited şirket kurmak için gereken prosedür, zaman, maliyet ve ödenmiş asgari sermayeyi kaydetmektedir. İran, 190 ekonomi arasında 2019'da 173. sırada iken, 2020'de 178. sıraya gerilemiştir. Bu dizinde İran, 67,8 puan alarak geçen yılın raporuna göre 0,1 puanlık bir gerileme göstermiştir. İran'da iş kurma 10,5 prosedür gerektirmekte, 72,5 gün sürmekte ve toplam yatırım maliyetinin %1,1'i şirket kurarken harcanmaktadır. İran'da iş kurma esnasında bankaya yatırılması gereken zorunlu bir depozito veya para bulunmamaktadır.

YATIRIMLAR

İş Yapma Kolaylığı Göstergeleri

İnşaat İzinleri: Bu dizin, bir depo inşa etmek için tüm formalitelerin ve inşaat izin sistemindeki kalite kontrol ve güvenlik mekanizmalarının tamamlanması için gerekli prosedürler, zaman ve maliyet ile ilgilidir. İran bu dizinde geçen yılın raporuna kıyasla 0,4 puanlık bir iyileşme göstererek 71,2 puanla 73. sırada yer almaktadır. İran'da inşaat izinleri ile uğraşmak için 16 prosedür gerekmede, 130 gün sürmekte ve depo değerinin %6,6'sına mal olmaktadır.

Elektriğe Ulaşım: Bu dizin, yerel bir işletme için elektrik şebekesine erişim, elektrik arzının güvenilirliği ve tarifelerin şeffaflığından oluşan kalıcı bir elektrik bağlantısı sağlamak için gereken tüm prosedürler, zaman ve maliyet ile ilgilidir. İran'da elektrik almak için 6 prosedür gerekmede, işlemler 77 gün sürmektedir. Bu haliyle İran, 190 ülke arasında 113. sırada yer almaktadır.

Tapu Kaydı: Bu gösterge, bir işletmenin başka bir işletmeden mülk satın alması ve mülk unvanının alıcının ismine aktarılması için gereken tüm prosedür, zaman ve maliyet ile ilgilidir. İran'da bir mülkün tescil edilmesi için 6 prosedür gerekmede, işlemler 31 gün sürmekte ve mülk değerinin %3,8'ini oluşturmaktadır. İran bu dizinde geçen yılın raporuna kıyasla 0,9 puanlık bir iyileşme göstererek 63,98 puanla 70. sırada yer almaktadır.

YATIRIMLAR

İş Yapma Kolaylığı Göstergeleri

Krediye Erişim: Bu dizin, kredi bilgilerinin paylaşımı ile borçluların ve borç verenlerin yasal işlemlere ilişkin yasal haklarını değerlendirmektedir. Kredi bilgi sistemleri, krediye ulaşmak isteyenlerin krediye daha kolay erişebilmelerini sağlayacak iyi bir kredi geçmişi oluşturmaları ve borç verenlerin de borç almak isteyenlerin finansal geçmişini görmesini sağlar. İran'ın bu dizindeki puanı ve konumunda geçen yıla göre bir değişiklik bulunmamasına rağmen sıralamadaki yeri 50 puanla kredi alma kolaylığı konusunda 99. Sıradan 104. sıraya gerilemiştir.

Azınlık Hissedarlarını Koruma: Bu dizin, azınlık hissedarlarının kurumsal yönetimdeki haklarının korunmasını ölçmektedir. İran geçen seneye göre hiçbir değişiklik göstermeyen 40 puan ile bu dizinde 128. sırada yer almaktadır.

Vergi Ödeme: Bu dizin, orta ölçekli bir şirketin belirli bir yılda ödemek zorunda olduğu vergiler, zorunlu katkılar ile diğer vergi ve katkı paylarının idari yükünü ölçer. Ortalama olarak, İran'daki firmalar yılda 216 saat harcayarak 20 vergi ödemesi yapmakta, kârlarının % 44,7'sini vergi olarak ödemektedir. İran bu dizinde 59,5 puanla 144. sırada yer almakta olup, sıralamadaki yeri değişmemiştir.

YATIRIMLAR

İş Yapma Kolaylığı Göstergeleri

Sınır Ötesi Ticaret: Bu dizin, sınır ötesi ticaret için belgelerin elde edilmesi, hazırlanması, işlenmesi, sunulması gibi hususlarda gereken zaman ve maliyeti ölçer. Dünya Bankası'nın raporuna göre, ihracat için gerekli belgeleri toplamak 33 saat ve 60 \$'a, ihraç mallarının sınırdan geçişi 101 saat ve 415 \$'a mâl olmaktadır. İthalat kısmında ise ithalat belgelerinin derlenmesi 40 saat ve 90 \$'a, ithalatın sınırdaki gerekliliklere uyumu ise 141 saat ve 660 \$'a mâl olmaktadır. İran, bu dizinde geçen yılki puanında herhangi bir değişme olmadan 66,2 puanla 123. sırada yer almıştır. İran'ın geçtiğimiz yıl bu dizindeki sıralaması 121 idi.

Sözleşmeleri Uygulamak: Bu dizin, ticari bir anlaşmazlığın çözümünde yargı sisteminin verimliliğini ve yargı süreçlerinin kalitesini ölçmektedir. İran'ın bu dizindeki puanında geçen yıla göre bir değişiklik bulunmamakta olup, 58,21 puanla geçen yılki sırası olan 89'dan 90'a gerilemiştir. İran'da sözleşmelerin uygulanması 505 gün sürmekte, iddia edilen bedelin %19,3'ü sözleşmenin uygulanması sırasında harcanmaktadır.

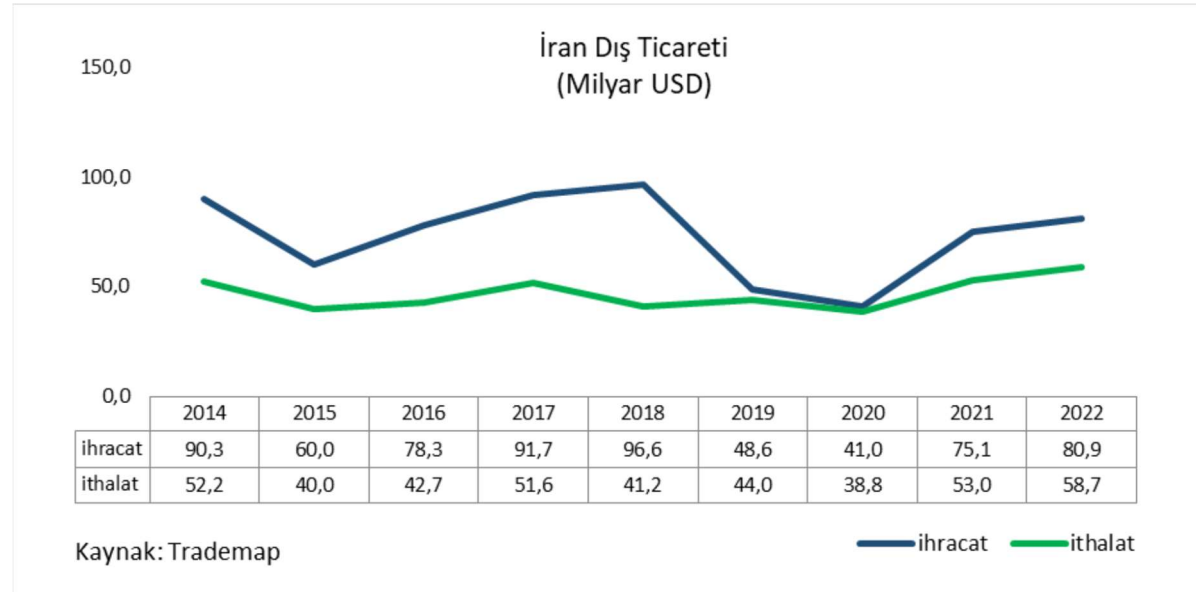
İflas Çözümü: Bu dizin, şirketlerin iflas etme süreçlerindeki prosedürler ile ilgilidir. İran bu dizindeki sıralamasında geçtiğimiz yıla göre iki basamak gerilemiş olup, 133. sıraya düşmüştür. İran'da iflas sürecini işletmek 1,5 yıl almakta ve borçluya tüm borcunun %15'ine denk gelecek bir maliyete yol açmaktadır. İran'ın bu dizindeki payı geçtiğimiz yıla göre 0,5 puan gerileme ile 35,1 puana düşmüştür.

DIŞ TİCARET

İran'ın Dış Ticareti

İran'ın dış ticareti genellikle fazla vermektedir. İhracat, 2011 yılında 137 milyar USD'ye ulaşarak son 10 yılın rekorunu kırmıştır. Ancak, sonraki yıllarda İran bu ivmeyi yeniden yakalayamamıştır. Çoğunlukla 20-50 milyar USD aralığında dış ticaret fazlası veren ülkenin, 2019 yılında ihracatının %50 azalması ve ithalatının %7 artması nedeniyle dış ticaret fazlası 5 milyar USD seviyesine kadar düşmüştür. 2020 yılında da benzer bir durum yaşanmış; ihracat 41 milyar USD'ye, ithalat ise 38,8 milyar USD'ye gerileyerek dış ticaret fazlası 2,2 milyar USD seviyesine inmiştir.

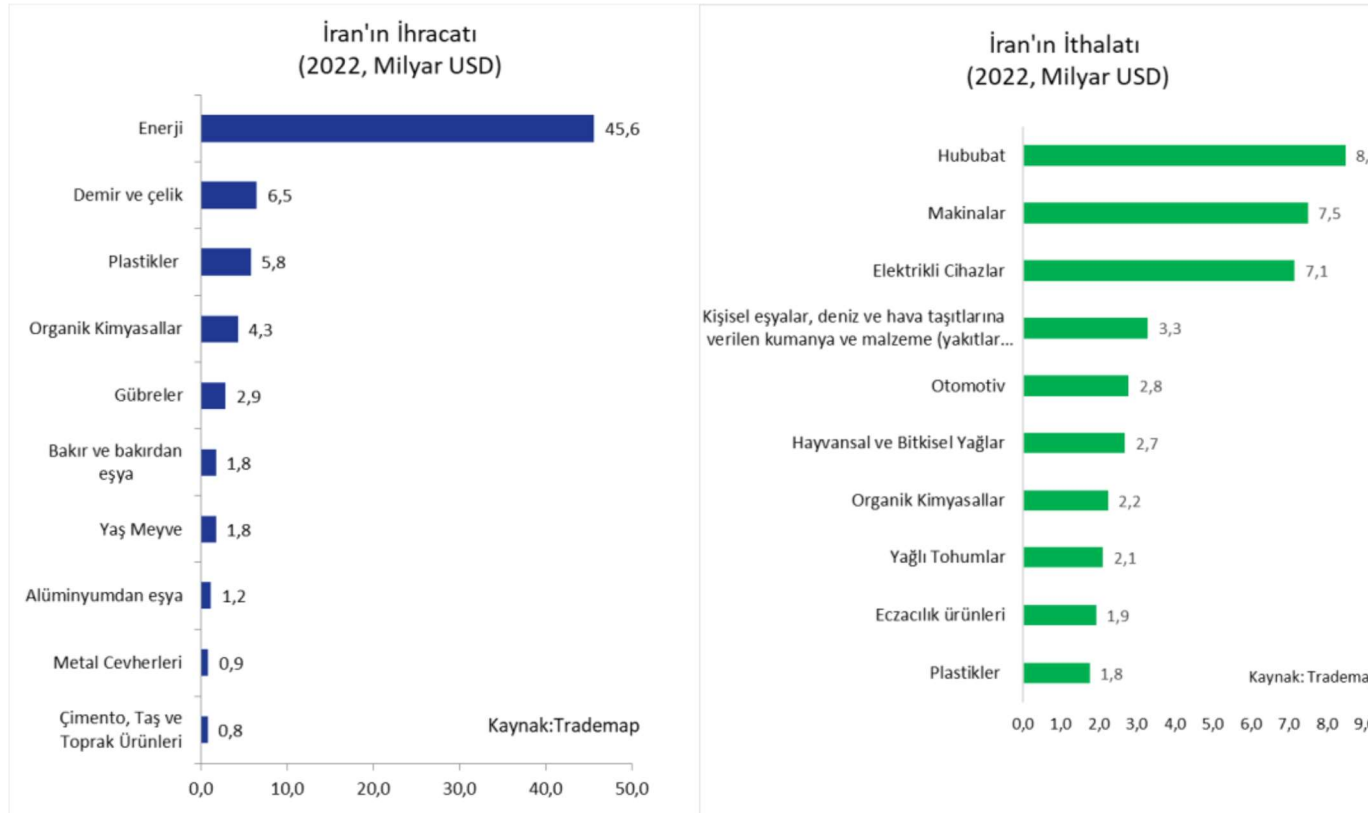
2021 yılında İran'ın ihracatı %83 artarak 75 milyar USD'ye, ithalatı ise %36 artışla 53 milyar USD'ye yükselmiştir. Bu gelişmeler sonucunda, dış ticaret hacmi 128 milyar USD'ye, dış ticaret fazlası ise 22 milyar USD'ye ulaşmıştır. 2022 yılında ise ihracat 80,9 milyar USD'ye, ithalat ise 58,7 milyar USD'ye yükselmiş ve dış ticaret hacmi 140 milyar USD'ye yaklaşmıştır. Ancak, dış ticaret fazlası 2021 yılıyla aynı seviyede kalmıştır.

DIŞ TİCARET

İran'ın Dış Ticareti

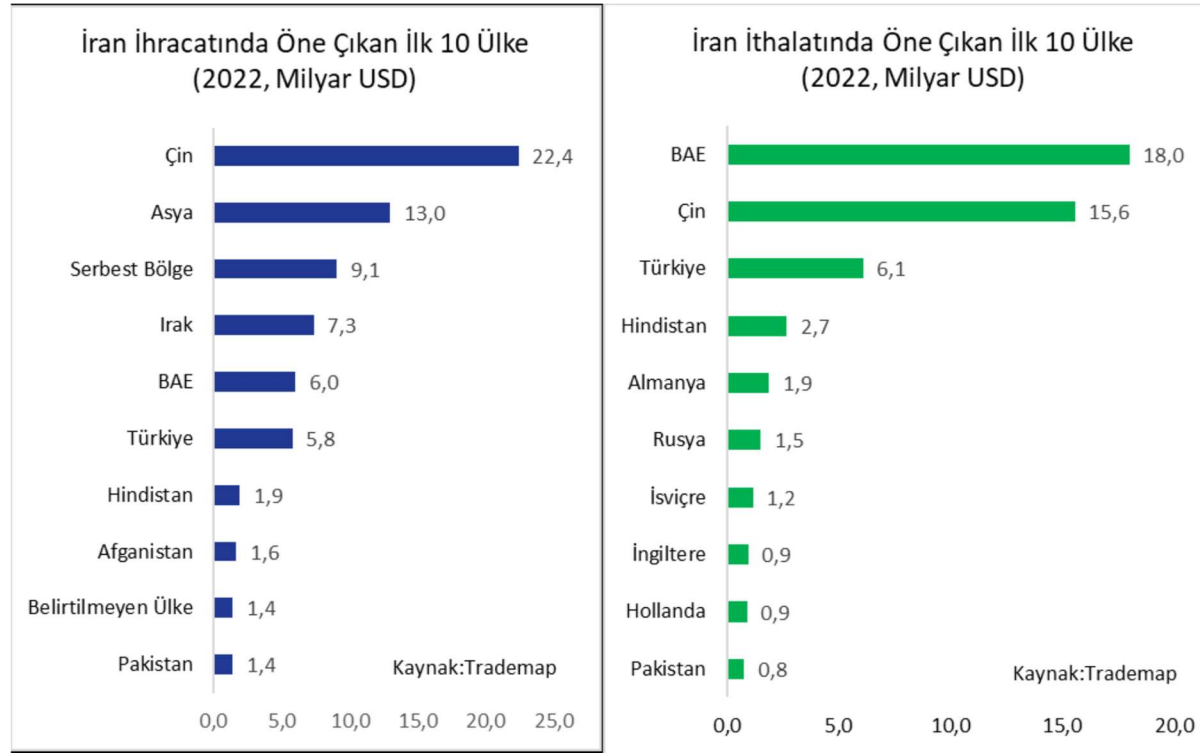
2022 verilerine göre, İran'ın ihracatının %56'sını enerji sektörü oluşturmaktadır. Enerji sektörünü %8 ile demir-çelik ürünleri takip etmektedir. İthalat tarafında ise hububat, makineler ve elektrikli cihazlar ön plana çıkmaktadır. Bu ürün grupları, toplam ithalatın %40'ını kapsamaktadır.

DIŞ TİCARET

İran'ın Dış Ticareti

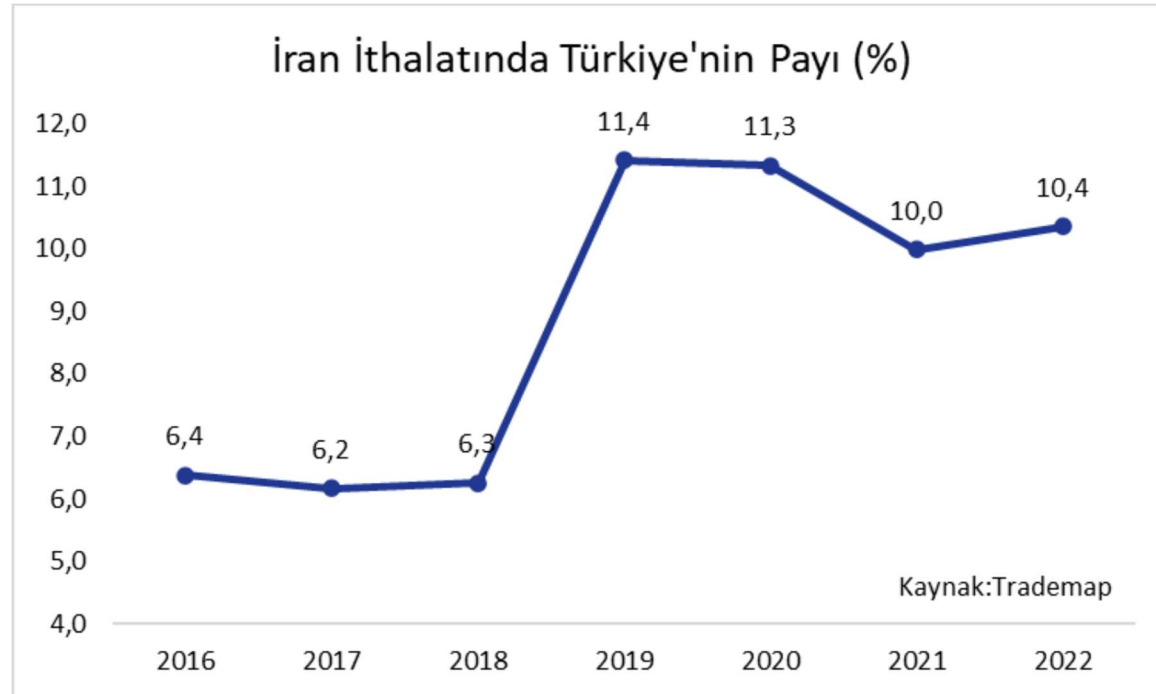
2022 yılı verilerine göre, İran ihracatında en önemli ticaret ortakları arasında Çin, Asya'daki belirtilmeyen ülkeler ve serbest bölgeler bulunmaktadır. İran, toplam ihracatının %28'ini Çin'e gerçekleştirmiştir. Aynı yıl ithalatında ise %31'lik payla Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ilk sırada yer alırken, %27'si Çin'den, %11'i ise Türkiye'den yapılmıştır.

TÜRKİYE – İRAN TİCARETİ

Türkiye – İran İkili Ticareti

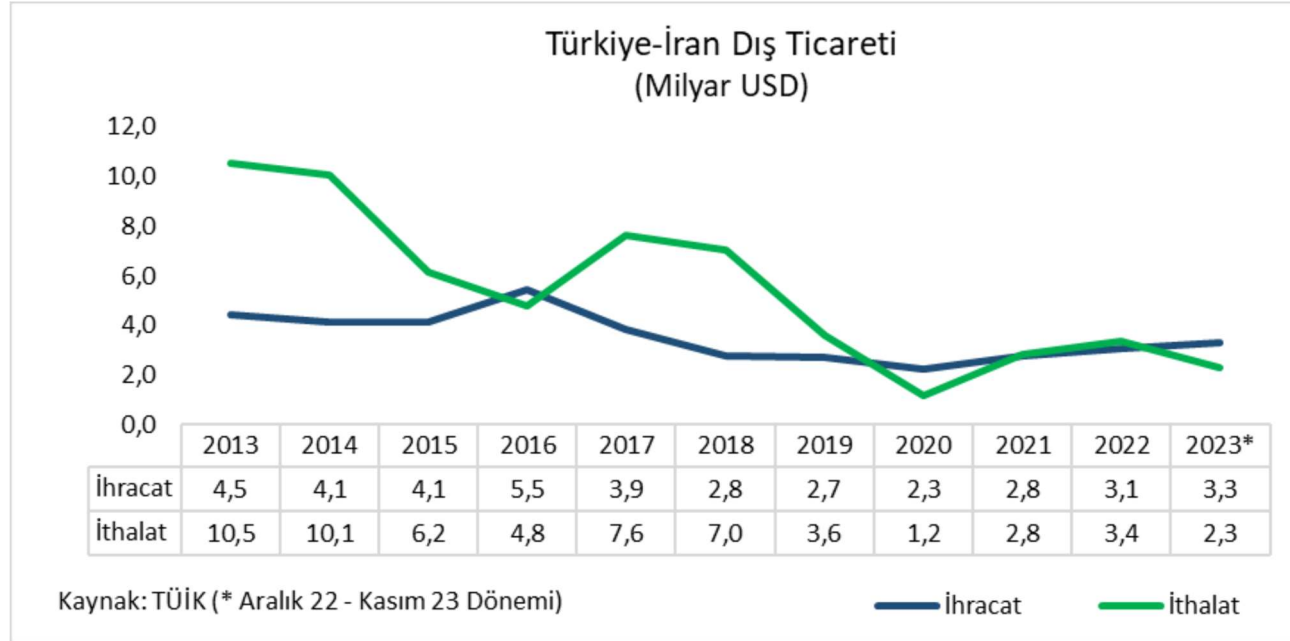
Türkiye, İran ile ticaretinde 2016 ve 2020 yılları dışında genellikle net ithalatçı konumundadır. İki ülke arasındaki ticaret hacmi, son yıllar dışında genellikle yaklaşık 10 milyar USD seviyesinde gerçekleşmiştir. Ancak son yıllarda bu hacim 5-6 milyar USD seviyelerine düşmüştür.

TÜRKİYE – İRAN TİCARETİ

Türkiye – İran İkili Ticareti

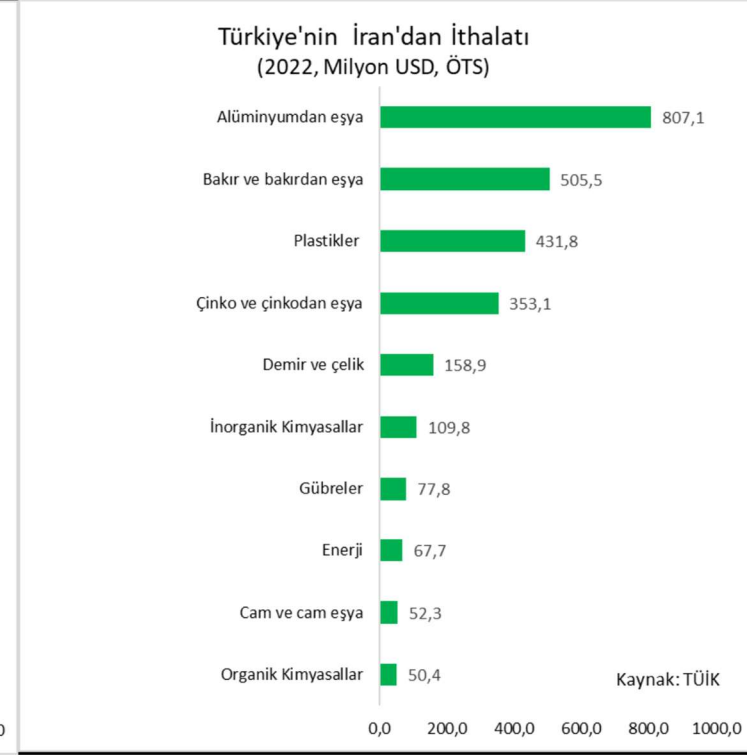
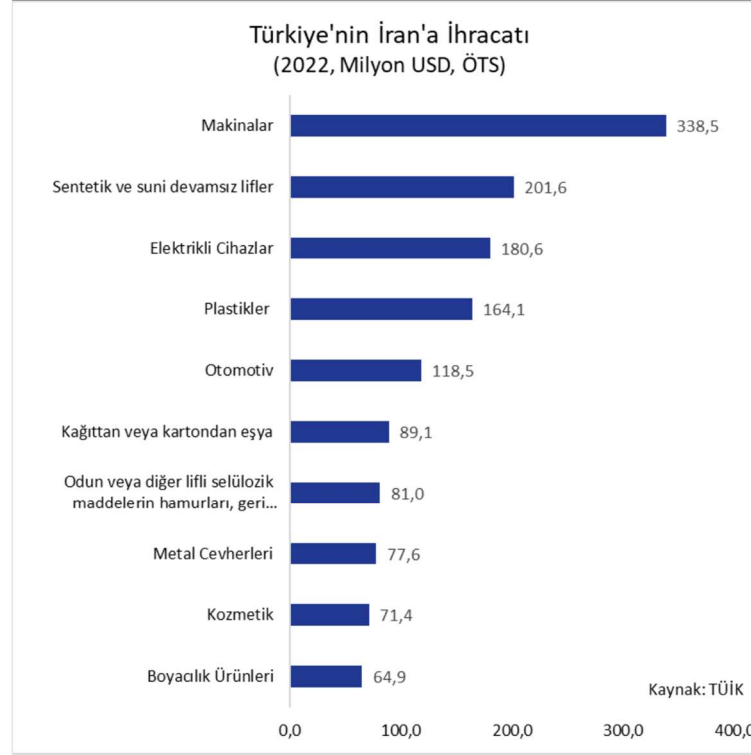
2017 yılına kadar 4-6 milyar USD aralığında seyreden ihracat, 2021 yılında 2,8 milyar USD'ye kadar gerilemiştir. Ancak, sentetik ve suni devamsız lifler ile elektrikli cihazlar ihracatındaki yaklaşık %35'lik artış sayesinde 2022 yılında 3,1 milyar USD'ye yükselmiştir. İthalat ise 2018 yılına kadar 7-10 milyar USD bandında gerçekleşmiş, 2020 yılında 1,2 milyar USD ile en düşük seviyesini görmüştür. 2022 yılında ise alüminyumdan eşya ithalatındaki %83'lük artış sayesinde ithalat 3,4 milyar USD'ye çıkmıştır.

TÜRKİYE – İRAN TİCARETİ

Türkiye – İran İkili Ticareti

Ürün bazlı verilere göre, 2022 yılında Türkiye'nin İran'a ihracatında makineler %14, sentetik ve suni devamsız lifler %8, elektrikli cihazlar ise %7 oranında paya sahiptir. İran'dan ithalatta ise alüminyum eşyalar, bakır ve bakırdan mamul ürünler ile plastikler ön plana çıkmaktadır. Bu sektörler sırasıyla %27, %18 ve %15 oranında ithalat payına sahiptir.

2023 yılının Ocak-Kasım dönemi verilerine göre, Türkiye'nin İran'a ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %8 artarak 2,9 milyar USD'ye ulaşmıştır. Aynı dönemde ithalat ise %34 azalarak 2 milyar USD'ye gerilemiştir.

TÜRKİYE – İRAN TİCARETİ

Kütahya – İran Ticareti

	2022 (1000 \$)	2023 (1000 \$)	Değişim
KÜTAHYA	382,83	152,45	-60,2%

Verilen verilerden de anlaşılacağı üzere 1 Ocak 2022 – 31 Aralık 2022 ile 1 Ocak 2023 – 31 Aralık 2023 arasında yapılan ihracatta %60,2’lık bir düşüş gözlenmiştir. İran’ın İsrail ve ABD ile arasındaki siyasi gerilimler ve ambargoların devam etmesiyle ülkemiz ve şehrimiz arasında ticaretin düşmesine sebep olmuştur.

Kütahya’da yüksek üretim kapasitesine sahip olan ve İran’ın ithalatında ilk 10’a giren makine, otomotiv sektörü ve elektrikli cihazlar hedef ülke belirleme noktasında önem arz etmektedir.

SWOT analizinde de belirtildiği gibi coğrafi yakınlık, yenilenebilir enerjiye yönelik yatırımlar ve bölgesel işbirliklerine ülkenin açık olması, ülkemiz ve şehrimiz açısından önümüzdeki yıllarda farklı ticaret alanlarında işbirliklerine yol açacaktır.

PAZARA GİRİŞ

İş Kültürü

İran'da genel bir dakiklik sorunu olduğu söylenemez. İş görüşmeleri için belirlenen zamanlara genel itibarıyla uyum gösterildiği bilinmektedir. Köklü ve belli bir ölçeğin üzerinde iş yapan firmaların ise hem dünyaya açık hem de organize çalıştığı görülebilmektedir.

İran'da Türkçe ile rahatlıkla iletişim kurulabilmektedir. Ancak, firmalarda ve devletin yabancılarla iş yapılan birimlerinde oldukça iyi düzeyde İngilizce bilen personel bulunmaktadır. Bununla birlikte, tercüman seçiminde gerek güven gerekse Türkçeyi hakimiyeti bağlamında dikkatli davranılması önemlidir. İş adamlarımızda, karşılarında Türkçe konuşan bir İranlı iş adamı olduğunda genel bir güven eğilimi olduğu gözlenmektedir.

PAZARA GİRİŞ

İş Kültürü

İran’da sabrın önemi kendini toplantılarda da göstermektedir. İranlılar uzun ve detaylı konuşarak anlatmayı sevmektedir. Sözlerini kesmeden, not alarak onları dinlemek daha uygun olacaktır. Söz sırası misafire geldiğinde de aynı sabrı İranlılar da görülmektedir. Muhatabını sabırla dinler, notlarını alır ve söz sırası kendilerine geldiğinde tek tek görüşlerini belirtmektedirler.

İranlılar ile müzakere yaparken, işle ilgili konular aktarılırken net ve somut olmak önemlidir. Bir teklifin yapılmasının ardından, bu tekliften karşı tarafın ne kazanacağını da açıkça vurgulamakta fayda vardır. Kazancın sadece maddi değil, güç, saygı, itibar gibi yönlerinin de vurgulanması önemlidir. Müzakerelerin anlaşma sonrasına da uzayabileceği unutulmamalıdır. Yaygın deyiimiyle “İran’da bir anlaşmanın müzakeresi, anlaşma imzalandıktan sonra başlar.”

PAZARA GİRİŞ

İş Kültürü

İranlılar cömert ve misafirperver insanlar olmakla birlikte, konu iş olduğunda aynı kişilerin masanın karşısına geçtiğini ve sıkı pazarlıkçı, ısrarcı, müzakereci ve zor uzlaşan bir karaktere büründüğünü görebilirsiniz. Bu yüzden anlaşmak beklenenden çok daha uzun zaman alabilir.

İranlılar söylemek istedikleri asıl konuya gelmek için söze başta alakasız gibi görünen detaylar, örnekler, anekdotlar ile başlar ve tüm bu parçaları varmak istedikleri noktada birleştirirler. Bu nedenle, bu tümevarımsal yöntemi takip ederken dikkatinizin dağılmasına izin vermemeli, sabırlı olunmalıdır.

İranlılar olumsuz cevabı net vermek yerine, onu dolaştırarak size hissettirmeyi tercih etmektedir. Gün boyunca “hayır” kelimesini duymayabilir ancak günün sonunda ret noktasına gelmiş olabilirsiniz. İranlıların genelde doğrudan ret yerine dolaylı sözcükler, jest, mimik ya da davranışlarla reddetmeyi tercih ettiklerine de sıkça rastlanabilir.

Son olarak, bir konuda anlaşmaya vardıktan sonra o konunun takibinin nazik bir şekilde yapılması önemlidir. Zira, anlaşmaya varmanın o işin yapılacağı anlamına gelmediğini bilmek gerekir. Bu nedenle, sürprizlerle karşılaşmamak için alınan kararların uygulanmasının e-posta, telefon vs. yollarla takibi mutlaka yapılmalıdır.

PAZARA GİRİŞ

Para Kullanımı

İran riyali, İran dışında konvertibl bir para değildir. İran'da piyasada döviz bürolarında döviz bozdurmak mümkündür. Günlük alışverişlerde riyal kullanılması tavsiye olunmaktadır. Yabancılar İran'da bulundukları sırada otel faturalarını ya da yüksek tutardaki alımlarını dövizle ödeyebilmektedir. Tahran'a uçak ile gelen yabancı yolcuların ilk aşamada Havaalanındaki döviz bürosunda az miktarda döviz (50-100 avro) bozdurup riyal alması genelde tavsiye olunmaktadır.

Öte yandan, İran'da dövizle ilişkin düzenlemeler sıkça değiştiğinden dolayı, büyük ölçekli döviz bozdurmalarında Tahran Ticaret Müşavirliği veya Urumiye/Tebriz/Meşhed Ticaret Ataşeliklerimizden bilgi alınmasında fayda bulunmaktadır.

İran Merkez Bankası kur oranlarına (www.cbi.ir) bağlantısından ulaşılabilir. Merkez Bankası'nın ilan ettiği resmi kur ile serbest piyasa kurları arasında yüksek farklar bulunmaktadır. Serbest piyasa kurlarına (www.bonbast.com) bağlantısından ulaşılabilir.

PAZARA GİRİŞ

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

İran'da Perşembe ve Cuma günleri hafta sonu tatilidir. Büyükelçilik ve Konsolosluklarımız ise Cuma ve Cumartesi günleri hafta sonu tatili yapmaktadır. Kamu kurumları Perşembe ve Cuma günleri, özel şirketler ve bankalar ise yalnızca Cuma günü kapalıdır. Firmaların çalışma saatleri 08.30–13.00 ve 15.00–19.00 arasındır. Bankaların çalışma saatleri Perşembe günü 08.30–12.30 arası, diğer günler 08.30–16.00 arasındır. Kamu kurumları ise 08.00–14.00 saatleri arasında çalışmaktadır.

İran yeni yılı 21 Mart'ta başlamaktadır. İran'da birçok tatil İslami yıla göredir. Bu durumun istisnası ise 21–24 Martta kutlanan Yeni Yıl (Nevruz)'dur. Nevruz Döneminde resmi tatil 4 gün olmasına rağmen yaklaşık 3 hafta fiili olarak tatil olmaktadır. 19 Mart ve 2 Nisan arasındaki bu döneme çalışma ziyareti konulmamasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KÜTAHYA TİCARET VE SANAYİ ODASI
İHRACAT DESTEK OFİSİ